ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο πενταμελές τμήμα)
της 30ής Σεπτεμβρίου 2003 *

Στην υπόθεση Τ-26/01,

Fiocchi munizioni SpA, με έδρα το Lecco (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τους I. Van Bael, E. Raffaelli, F. Di Gianni και R. Antonini, δικηγόρους,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον V. Di Bucci, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

υποστηριζόμενης από το

Βασίλειο της Ισπανίας, εκπροσωπούμενο από τον S. Ortiz Vaamonde, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

παρεμβαίνον,

που έχει ως αντικείμενο προσφυγή με την οποία ζητείται να αναγνωριστεί ότι η Επιτροπή παρανόμως παρέλειψε να αποφανθεί επί της ουσίας της καταγγελίας που υπέβαλε η προσφεύγουσα σχετικά με την κρατική ενίσχυση που, όπως ισχυρίζεται, χορήγησε το Βασίλειο της Ισπανίας στην εταιρία Santa Barbara,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τρίτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, P. Lindh, J. Azizi, J. D. Cooke και M. Jaeger, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 4ης Ιουνίου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

1 Το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ ορίζει ότι ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό, διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής, είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν η Συνθήκη ορίζει άλλως. Στο άρθρο 87, παράγραφος 2, ΕΚ καθορίζονται οι κρατικές ενισχύσεις που συμβιβάζονται με την κοινή αγορά και στο άρθρο 87, παράγραφος 3, ΕΚ οι κρατικές ενισχύσεις που μπορούν να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά. Το άρθρο 88 ΕΚ προβλέπει τη συνήθη διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων.

2 Κατά το άρθρο 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ, οι διατάξεις της Συνθήκης δεν αντιτίθενται στη δυνατότητα κάθε κράτους μέλους να λαμβάνει τα μέτρα που θεωρεί αναγκαία για την προστασία ουσιωδών συμφερόντων της ασφάλειάς του, που αφορούν την παραγωγή ή εμπορία όπλων, πυρομαχικών και πολεμικού υλικού. Κατά την ίδια διάταξη, τα μέτρα αυτά δεν πρέπει να αλλοιώνουν τους όρους του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς σχετικά με τα προϊόντα που δεν προορίζονται για στρατιωτικούς ειδικά σκοπούς.

3 Κατά το άρθρο 298, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, αν τα μέτρα που λαμβάνονται στην περίπτωση του άρθρου 296 ΕΚ έχουν ως αποτέλεσμα τη νόθευση των όρων του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά, η Επιτροπή εξετάζει μαζί με το ενδιαφερόμενο κράτος τους όρους υπό τους οποίους τα μέτρα αυτά δύνανται να προσαρμοσθούν στους κανόνες που θεσπίζει η Συνθήκη. Σύμφωνα δε με το άρθρο 298, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία των άρθρων 226 και 227 ΕΚ, η Επιτροπή ή κάθε κράτος μέλος δύναται να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο, αν θεωρεί ότι άλλο κράτος μέλος ασκεί καταχρηστικώς τις εξουσίες που προβλέπονται στο άρθρο 296 ΕΚ.

Ιστορικό της διαφοράς

4 Η Fiocchi munizioni SpA (στο εξής: προσφεύγουσα) είναι μια ιταλική επιχείρηση που δραστηριοποιείται στον τομέα της κατασκευής και εμπορίας όπλων και πυρομαχικών.

5 Με έγγραφο της 25ης Μαΐου 1999, το οποίο περιήλθε στην Επιτροπή στις 7 Ιουνίου 1999, η προσφεύγουσα υπέβαλε στην Επιτροπή καταγγελία, σχετικά με ενισχύσεις, συνολικού ύψους περί των 35 δισεκατομμυρίων ισπανικών πεσετών (ESP), που, όπως υποστηρίζει, είχε χορηγήσει κατά το διάστημα 1996 έως 1998 το Βασίλειο της Ισπανίας στην Empresa Nacional Santa Barbara (στο εξής: Santa Barbara), ισπανική επιχείρηση παραγωγής στρατιωτικών προϊόντων. Με την καταγγελία αυτή, η προσφεύγουσα ζήτησε από την Επιτροπή να διεξαγάγει έρευνα σχετικά με τη συμφωνία των ως άνω ενισχύσεων προς τα άρθρα 87 ΕΚ, 88 ΕΚ και 296 ΕΚ και να διαπιστώσει την εκ μέρους του Βασιλείου της Ισπανίας παράβαση των άρθρων αυτών.

6 Με έγγραφο που απηύθυνε στις 16 Ιουνίου 1999 στη μόνιμη αντιπροσωπεία του Βασιλείου της Ισπανίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, η Επιτροπή ζήτησε από τις ισπανικές αρχές πληροφορίες σχετικά με τη φύση και το ύψος των ενισχύσεων που, κατά τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας, είχαν χορηγηθεί στη Santa Barbara.

7 Με έγγραφο της 23ης Ιουλίου 1999, οι ισπανικές αρχές εξήγησαν στην Επιτροπή ότι η Santa Barbara είναι μια δημόσια επιχείρηση που δραστηριοποιείται αποκλειστικά στον τομέα της παραγωγής όπλων και πυρομαχικών και της κατασκευής τεθωρακισμένων και ότι, συνεπώς, οι δραστηριότητές της εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296, παράγραφος 1, ΕΚ. Ανέφεραν, επιπλέον, ότι, κατά την ισπανική νομοθεσία, οι δραστηριότητες της Santa Barbara συνδέονται με το δημόσιο συμφέρον για την εθνική άμυνα του Βασιλείου της Ισπανίας, ότι, βάσει ισπανικού νόμου για την αναδιοργάνωση της στρατιωτικής βιομηχανίας, τα εργοστάσια της Santa Barbara είναι ιδιοκτησία του ισπανικού Υπουργείου Άμυνας και ότι η παραγωγή της συγκεκριμένης επιχειρήσεως αποσκοπεί κυρίως στην κάλυψη των αναγκών του ισπανικού στρατού. Οι εν λόγω αρχές, τόνισαν επίσης ότι οι δραστηριότητες της Santa Barbara εμπίπτουν στην ισπανική νομοθεσία περί κρατικών απορρήτων.

8 Με έγγραφο της 27ης Σεπτεμβρίου 1999, η Επιτροπή υπενθύμισε στις ισπανικές αρχές τις διατάξεις του άρθρου 296, παράγραφος 1, ΕΚ και ζήτησε να της παράσχουν στοιχεία, όσον αφορά τη σχέση μεταξύ των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στην Santa Barbara και της παραγωγής στρατιωτικού και πολιτικού υλικού που προορίζεται για εξαγωγή. Η Επιτροπή πρόσθεσε ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι μια τέτοιου είδους δραστηριότητα άπτεται της προστασίας ουσιωδών συμφερόντων της ασφάλειας του Βασιλείου της Ισπανίας κατά την έννοια του άρθρου 296, παράγραφος 1, ΕΚ.

9 Οι ισπανικές αρχές απάντησαν στο ως άνω έγγραφο της Επιτροπής με έγγραφο της 21ης Οκτωβρίου 1999. Δεδομένου ότι, με έγγραφο που απηύθυναν στην Επιτροπή στις 6 Μαρτίου 2001, οι ισπανικές αρχές διατύπωσαν επιφύλαξη διαφυλάξεως του εμπιστευτικού χαρακτήρα του περιεχομένου του εγγράφου της 21ης Οκτωβρίου 1999, το εν λόγω έγγραφο δεν περιελήφθη στη δικογραφία.

10 Με έγγραφο της 28ης Οκτωβρίου 1999, η προσφεύγουσα, ισχυριζόμενη ότι η κατάσταση που περιέγραφε με το έγγραφο της καταγγελίας τής είχε προκαλέσει ουσιώδη βλάβη, ζήτησε από την Επιτροπή πληροφορίες για την εξέλιξη της διαδικασίας σχετικά με τις χορηγηθείσες στη Santa Barbara ενισχύσεις και τις προθέσεις της Επιτροπής ως προς το ζήτημα αυτό.

11 Η Επιτροπή απάντησε στο ως άνω έγγραφο της προσφεύγουσας με έγγραφο της 18ης Νοεμβρίου 1999. Της γνωστοποίησε ότι, κατόπιν της καταγγελίας της, τον Ιούνιο και τον Σεπτέμβριο του 1999 είχε ζητήσει από τις ισπανικές αρχές πληροφορίες σχετικά με το αν είχαν χορηγηθεί κρατικές ενισχύσεις στη Santa Barbara και, σε καταφατική περίπτωση, τι ύψους ήταν αυτές. Με το έγγραφο αυτό η Επιτροπή πληροφόρησε, επίσης, την προσφεύγουσα ότι τον Ιούλιο και τον Οκτώβριο του 1999 οι ισπανικές αρχές της είχαν παράσχει στοιχεία σχετικά με τη στρατιωτική παραγωγή της Santa Barbara και ότι, κατόπιν επικλήσεως, εκ μέρους των εν λόγω αρχών, της παρεκκλίσεως του άρθρου 296 ΕΚ, εξέταζε το βάσιμο αυτής της θέσεως. Η Επιτροπή πρόσθεσε ότι θα ενημέρωνε την προσφεύγουσα για το αποτέλεσμα αυτής της εξετάσεως το συντομότερο δυνατό.

12 Με έγγραφο που απηύθυνε στην Επιτροπή στις 8 Μαρτίου 2000, η προσφεύγουσα, αναφερόμενη στην από 25 Μαΐου 1999 καταγγελία της (βλ. ανωτέρω, σκέψη 4), ισχυρίστηκε ότι οι χορηγηθείσες στη Santa Barbara ενισχύσεις δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρεκκλίσεως του άρθρου 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ, για τον λόγο ότι η Santa Barbara συμμετέχει, όπως και η ίδια, σε διεθνές επίπεδο σε διαδικασίες δημόσιων προσκλήσεων υποβολής προσφορών για την προμήθεια στρατιωτικού υλικού, και ότι, ως εκ τούτου, τα μέτρα που έλαβαν οι ισπανικές αρχές υπέρ της εν λόγω επιχειρήσεως δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αναγκαία για την προστασία ουσιωδών συμφερόντων της ασφάλειας του Βασιλείου της Ισπανίας κατά την έννοια της ως άνω διατάξεως. Καταγγέλλοντας την αδράνεια των υπηρεσιών της Επιτροπής, η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε ότι ήταν «υποχρεωμένη να υποβάλει, με την παρούσα, επίσημη αίτηση, με την οποία καλεί την Επιτροπή να ενεργήσει κατά την έννοια του άρθρου 232 ΕΚ, επιφυλασσόμενη του δικαιώματός της να κινήσει την προβλεπόμενη από το εν λόγω άρθρο διαδικασία, σε περίπτωση που οι υπηρεσίες της Επιτροπής παραμείνουν αδρανείς».

13 Η Επιτροπή απάντησε στο από 8 Μαρτίου 2000 έγγραφο της προσφεύγουσας με έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000. Παραπέμποντας στο από 18 Νοεμβρίου 1999

έγγραφό της, η Επιτροπή υπενθύμισε στην προσφεύγουσα τις διάφορες αιτήσεις που είχε απευθύνει στις ισπανικές αρχές για παροχή πληροφοριών σχετικά με τη φύση και το ύψος των ενισχύσεων που είχαν χορηγηθεί στη Santa Barbara, καθώς και τις αντίστοιχες απαντήσεις των αρχών αυτών, μεταξύ των οποίων και το έγγραφο της 23ης Ιουλίου 1999, με το οποίο οι ισπανικές αρχές είχαν επικαλεστεί την παρέκκλιση του άρθρου 296 ΕΚ. Επισήμανε ότι, σύμφωνα με το άρθρο 298 ΕΚ, υποχρεούται να εξετάσει τα επίμαχα μέτρα μαζί το συγκεκριμένο κράτος μέλος και ότι, όπως προέκυπτε από το γεγονός ότι δεν είχε λάβει θέση, η εξέταση αυτή δεν είχε ακόμη ολοκληρωθεί. Η Επιτροπή ανέφερε, επίσης, τη δυνατότητά της, βάσει του άρθρου 298, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, να προσφύγει στο Δικαστήριο, σε περίπτωση καταχρηστικής ασκήσεως εκ μέρους άλλου κράτους μέλους των εξουσιών που προβλέπονται στο άρθρο 296 ΕΚ. Επιπλέον, η Επιτροπή γνωστοποίησε στην προσφεύγουσα ότι, υπό την επιφύλαξη εμφανίσεως νέων στοιχείων, η μεταξύ τους αλληλογραφία έπρεπε να θεωρηθεί λήξασα.

14 Η προσφεύγουσα απάντησε στο από 5 Ιουνίου 2000 έγγραφο της Επιτροπής με έγγραφο της 27ης Σεπτεμβρίου 2000. Υποστήριξε ότι, ενώ από την υποβολή της καταγγελίας της είχε ήδη παρέλθει χρονικό διάστημα άνω των 15 μηνών, η Επιτροπή δεν είχε ακόμη λάβει θέση. Επισήμανε ότι, από τον Οκτώβριο του 1999, η Επιτροπή δεν είχε ζητήσει περαιτέρω στοιχεία ή διευκρινίσεις από τις ισπανικές αρχές και ότι, πέραν τούτου, όπως προέκυπτε, δεν έχει κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 298 ΕΚ, για την από κοινού με τις ισπανικές αρχές εξέταση των όρων υπό τους οποίους τα επίμαχα μέτρα μπορούσαν να προσαρμοσθούν στους κανόνες που θεσπίζει η Συνθήκη. Επιπλέον, ανέφερε ότι, όπως προέκυπτε, η Επιτροπή δεν είχε προσφύγει, βάσει του άρθρου 298, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, στο Δικαστήριο κατά του Βασιλείου της Ισπανίας, ούτε είχε εκδώσει επίσημη απόφαση περί κηρύξεως παράνομων των μέτρων αυτών. Η προσφεύγουσα κάλεσε, ως εκ τούτου, την Επιτροπή να λάβει θέση, κατά την έννοια του άρθρου 232 ΕΚ, ως προς τα επίμαχα μέτρα και ανακοίνωσε την πρόθεσή της να υποβάλει την υπόθεση στην κρίση του Πρωτοδικείου, σε περίπτωση που η Επιτροπή δεν ενεργήσει εντός δύο μηνών.

15 Με έγγραφο της 22ας Νοεμβρίου 2000, η Επιτροπή επισήμανε στην προσφεύγουσα ότι, λόγω μη υποβολής εκ μέρους της νέων στοιχείων, περιοριζόταν να επαναλάβει απλώς το περιεχόμενο του εγγράφου της 5ης Ιουνίου 2000, ήτοι το γεγονός ότι οι υπηρεσίες της εξέταζαν, σύμφωνα με το άρθρο 298 ΕΚ, τα επίμαχα μέτρα και ότι δεν είχε ακόμη λάβει καμία θέση. Η Επιτροπή τόνισε εκ νέου τη δυνατότητά της, βάσει

του άρθρου 298, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο και επισήμανε ότι ενδεχόμενη προσφυγή κατά παραλείψεως που θα ασκούσε η προσφεύγουσα, λόγω αρνήσεως της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία για διαπίστωση της φερόμενης παραβάσεως, θα ήταν απαράδεκτη.

Διαδικασία

16 Υπό αυτές τις συνθήκες, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 29 Ιανουαρίου 2001, η προσφεύγουσα άσκησε την παρούσα προσφυγή κατά παραλείψεως.

17 Με χωριστό δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 22 Μαρτίου 2001, η καθής υπέβαλε ένσταση απαραδέκτου, δυνάμει του άρθρου 114 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου. Η προσφεύγουσα υπέβαλε τις παρατηρήσεις της επί της ενστάσεως αυτής στις 28 Μαΐου 2001.

18 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 19 Μαΐου 2001, το Βασίλειο της Ισπανίας ζήτησε να παρέμβει στην παρούσα διαδικασία προς υποστήριξη των αιτημάτων της καθής. Με διάταξη της 10ης Ιουλίου 2001, ο πρόεδρος του τρίτου τμήματος του Πρωτοδικείου επέτρεψε την παρέμβαση. Το παρεμβαίνον υπέβαλε το υπόμνημά του επί της ενστάσεως απαραδέκτου και οι υπόλοιποι διάδικοι υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους επί του υπομνήματος αυτού εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

19 Με διάταξη της 14ης Δεκεμβρίου 2001, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να εξετάσει την ένσταση αυτή μαζί με την ουσία της υποθέσεως και επιφυλάχθηκε ως προς τα δικαστικά έξοδα.

20 Η έγγραφη διαδικασία ολοκληρώθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2002, με την υποβολή εκ μέρους των κύριων διαδίκων των παρατηρήσεών τους επί του δευτέρου υπομνήματος παρεμβάσεως του Βασιλείου της Ισπανίας.

21 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τρίτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία.

22 Οι διάδικοι ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη συνεδρίαση της 4ης Ιουνίου 2003.

Αιτήματα των διαδίκων

23 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να αναγνωρίσει ότι η Επιτροπή, παραλείποντας να αποφανθεί επί της καταγγελίας της προσφεύγουσας, να λάβει τις αποφάσεις και να εκδώσει τις πράξεις που ήταν υποχρεωμένη να εκδώσει, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 232 ΕΚ·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα·

— να διατάξει τη λήψη οποιουδήποτε άλλου μέτρου κρίνει αναγκαίο βάσει της αρχής της επιείκειας.

24 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να κηρύξει την προσφυγή απαράδεκτη ή, επικουρικώς, αβάσιμη·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

25 Το Βασίλειο της Ισπανίας ζητεί από το Πρωτοδικείο να κηρύξει την προσφυγή απαράδεκτη ή, επικουρικώς, αβάσιμη.

Σκεπτικό

Επιχειρήματα των διαδίκων

26 Η Επιτροπή αμφισβητεί το παραδεκτό της προσφυγής. Συναφώς, προβάλλει τρεις λόγους απαραδέκτου.

27 Ο πρώτος λόγος, ο οποίος διατυπώνεται με το δικόγραφο της ενστάσεως απαραδέκτου, αντλείται από την εκπρόθεσμη άσκηση της προσφυγής.

28 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η προσφεύγουσα την όχλησε για πρώτη φορά με έγγραφο της 8ης Μαρτίου 2000. Υποστηριζόμενη στο σημείο αυτό από το Βασίλειο της Ισπανίας, προσθέτει ότι, με το από 5 Ιουνίου 2000 έγγραφό της, είχε χαρακτηρίσει ρητώς το από 8 Μαρτίου 2000 έγγραφο της προσφεύγουσας ως επίσημη αίτηση επί της οποίας θα αποφαινόταν κατά την έννοια του άρθρου 232 ΕΚ. Κατά την Επιτροπή, η επισήμανση αυτή καθιστούσε σαφές ότι η Επιτροπή είχε αποδώσει στο έγγραφο της προσφεύγουσας την ισχύ και τις έννομες συνέπειες που προβλέπονται στις διατάξεις του εν λόγω άρθρου. Επιπλέον, η ανάγνωση του από 5 Ιουνίου 2000 εγγράφου της Επιτροπής δεν άφηνε στην προσφεύγουσα την ελάχιστη αμφιβολία, όσον αφορά την απόφαση της Επιτροπής να μη δώσει συνέχεια στην καταγγελία και στην πρόσκληση της προσφεύγουσας για ενέργειες εκ μέρους της Επιτροπής.

29 Η Επιτροπή θεωρεί ότι, συνεπώς, η προσφεύγουσα μπορούσε, αν όχι όφειλε, να ασκήσει προσφυγή κατά παραλείψεως πριν από τις 19 Ιουλίου 2000, ημερομηνία εκπνοής, λαμβανομένης υπόψη της παρεκτάσεως λόγω αποστάσεως, της τετράμηνης προθεσμίας του άρθρου 232 ΕΚ. Αντ' αυτού, στις 27 Σεπτεμβρίου 2000, ήτοι μετά την εκπνοή της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής, η προσφεύγουσα απηύθυνε στην Επιτροπή νέα όχληση κατά την έννοια του άρθρου 232 ΕΚ και άσκησε την παρούσα προσφυγή εντός τετράμηνης προθεσμίας αρχομένης από αυτή την ημερομηνία. Κατά την Επιτροπή, ωστόσο, η δεύτερη αυτή όχληση δεν μπορεί να συγκαλύψει την εκπρόθεσμη άσκηση της προσφυγής.

30 Ο ιδιώτης δύναται, βεβαίως, να απευθύνει στο συγκεκριμένο όργανο νέα όχληση, με αντικείμενο διαφορετικό από αυτό της πρώτης ή στηριζόμενη σε διαφορετικές πραγματικές ή νομικές περιστάσεις. Εντούτοις, εν προκειμένω, οι δύο οχλήσεις είχαν, κατά τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, το ίδιο αντικείμενο και η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ των δύο οχλήσεων επήλθε μεταβολή των πραγματικών ή νομικών περιστάσεων.

31 Η Επιτροπή προσθέτει ότι, δεδομένου ότι η περί προθεσμίας διάταξη του άρθρου 232 ΕΚ είναι δημοσίας τάξεως, η παρέλευση της προθεσμίας επιφέρει απόσβεση του δικαιώματος και, ως εκ τούτου, η προσφυγή κατά παραλείψεως είναι απαράδεκτη, εκτός αν συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις. Εν προκειμένω, πάντως, κατά την Επιτροπή, δεν συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις.

32 Με το υπόμνημά της αντικρούσεως, η Επιτροπή, υποστηριζόμενη στο σημείο αυτό από το Βασίλειο της Ισπανίας, αμφισβητεί, καταρχάς, τον ισχυρισμό ότι το από 5 Ιουνίου 2000 έγγραφό της μετέβαλε τις πραγματικές περιστάσεις που υφίσταντο κατά τον χρόνο της πρώτης οχλήσεως που της έγινε με το από 8 Μαρτίου 2000 έγγραφο της προσφεύγουσας. Κατά την Επιτροπή, οι πληροφορίες των ισπανικών αρχών που περιλαμβάνονται στο έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000 είχαν γνωστοποιηθεί στην προσφεύγουσα με το από 18 Νοεμβρίου 1999 έγγραφο της Επιτροπής, ήτοι πριν η προσφεύγουσα οχλήσει την Επιτροπή για πρώτη φορά, και, συνεπώς, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως νέα πραγματικά περιστατικά ικανά να δικαιολογήσουν νέα όχληση. Επιπλέον, με το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000, η Επιτροπή δεν ανέφερε ότι εξέταζε τις ως άνω πληροφορίες.

33 Η Επιτροπή υποστηρίζει, επίσης, ότι, με το έγγραφο της 22ας Νοεμβρίου 2000, περιορίστηκε σε υπόμνηση του περιεχομένου του εγγράφου της 5ης Ιουνίου 2000, και, συνεπώς δεν είναι δυνατό να ήρε το δεύτερο αυτό έγγραφο τις αμφιβολίες που είχε προκαλέσει στην προσφεύγουσα το ασαφές, κατά τους ισχυρισμούς της, έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000.

34 Με το πρώτο υπόμνημά του παρεμβάσεως, το Βασίλειο της Ισπανίας εμμένει στο γεγονός ότι το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000 εκφράζει με σαφήνεια τη θέση που έλαβε η Επιτροπή. Με το έγγραφο αυτό, η Επιτροπή γνωστοποίησε στην προσφεύγουσα ότι τα μέτρα που έλαβαν οι ισπανικές αρχές υπέρ της Santa Barbara δεν έπρεπε να εξεταστούν βάσει των γενικών διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων, όπως ζητούσε με την αίτησή της η προσφεύγουσα, αλλά βάσει των άρθρων 296 ΕΚ έως 298 ΕΚ. Κατά το Βασίλειο της Ισπανίας, με την επισήμανση αυτή, η Επιτροπή απάντησε στην προσφεύγουσα ότι δεν σκόπευε να ενεργήσει κατά τον υποδεικνυόμενο από αυτήν τρόπο.

35 Ο δεύτερος λόγος απαραδέκτου, τον οποίο διατυπώνει η Επιτροπή με το υπόμνημα αντικρούσεως και το υπόμνημα ανταπαντήσεως, αντλείται από τον μη προσδιορισμό του αντικειμένου της υπό κρίση προσφυγής.

36 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από το Βασίλειο της Ισπανίας, ισχυρίζεται ότι η προσφεύγουσα δεν προσδιόρισε επακριβώς τη φύση των πράξεων που όφειλε να εκδώσει η Επιτροπή, ενώ η διαπίστωση της παραλείψεως κατά το άρθρο 232 ΕΚ προϋποθέτει ότι η φερόμενη παράλειψη αφορά μέτρα επαρκώς προσδιοριζόμενα, ώστε να είναι δυνατή η εκτέλεση κατά την έννοια του άρθρου 233 ΕΚ.

37 Ο τρίτος λόγος απαραδέκτου, τον οποίο η Επιτροπή διατυπώνει, ομοίως, με το υπόμνημα αντικρούσεως και το υπόμνημα ανταπαντήσεως, αντλείται από τον ισχυρισμό ότι είναι απαράδεκτη προσφυγή κατά παραλείψεως της Επιτροπής, η οποία ασκείται βάσει του άρθρου 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ.

38 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι το άρθρο 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ συνιστά, όσον αφορά τους τομείς και τις περιπτώσεις που αναφέρονται σε αυτό, παρέκκλιση από το σύνολο των διατάξεων της Συνθήκης, δικονομικών και ουσιαστικών. Επιπλέον, όσον αφορά τα προϊόντα που προορίζονται για στρατιωτικούς ειδικά σκοπούς, είναι άνευ σημασίας το ζήτημα αν τα σχετικά εθνικά μέτρα αλλοιώνουν τους όρους του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς.

39 Εντεύθεν προκύπτει ότι, όταν ένα κράτος μέλος εκτιμά ότι πρέπει να επικαλεστεί το άρθρο 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ προκειμένου για ειδικό μέτρο ενισχύσεως και εντός των ορίων που τίθενται για τα προϊόντα που προορίζονται για στρατιωτικούς ειδικά σκοπούς, δεν υποχρεούται να προβεί σε προηγούμενη κοινοποίηση προς την Επιτροπή. Επιπλέον, κατά την Επιτροπή, σε περίπτωση καταγγελίας, η καταγγελία είναι αβάσιμη, αν το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος επικαλείται την ως άνω διάταξη, για να κινήσει επίσημη διαδικασία εξετάσεως βάσει του άρθρου 88 ΕΚ, άλλως υπάρχει παράβαση της ως άνω διατάξεως. Επιπροσθέτως, ένα κράτος μέλος μπορεί να βάλει κατά της καταχρηστικής, εκ μέρους άλλου κράτους μέλους, ασκήσεως των εξουσιών που προβλέπονται στο άρθρο 296 ΕΚ μόνο μέσω της άμεσης προσφυγής στο Δικαστήριο βάσει του άρθρου 298, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, και όχι μέσω προσφυγής λόγω παραβάσεως βάσει του άρθρου 226 ΕΚ ή 227 ΕΚ ή μέσω αποφάσεως βάσει του άρθρου 88 ΕΚ. Η εφαρμογή των λοιπών διατάξεων της Συνθήκηςυπόκειται, συνεπώς, στη διαπίστωση εκ μέρους του Δικαστηρίου της καταχρήσεως.

40 Το άρθρο 298, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, ορίζει, βέβαια, ότι αν τα εθνικά μέτρα που λαμβάνονται στην περίπτωση του άρθρου 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ έχουν ως αποτέλεσμα τη νόθευση των όρων του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά, η Επιτροπή εξετάζει μαζί με το ενδιαφερόμενο κράτος τους όρους υπό τους οποίους τα μέτρα αυτά δύνανται να προσαρμοσθούν στους κανόνες που θεσπίζει η Συνθήκη. Εντούτοις, σε μια τέτοια περίπτωση, η Επιτροπή δεν έχει τη δυνατότητα να εκδίδει δεσμευτικές πράξεις και το αποτέλεσμα των διαβουλεύσεων εξαρτάται από τη θέληση του συγκεκριμένου κράτους μέλους. Σε περίπτωση αποτυχίας των διαβουλεύσεων, η Επιτροπή και τα άλλα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να προσφύγουν στο Δικαστήριο βάσει του άρθρου 298, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ.

41 Με το δεύτερο υπόμνημά του παρεμβάσεως, το Βασίλειο της Ισπανίας επισημαίνει ότι, εφόσον θεωρηθεί ότι αντικείμενο της οχλήσεως της προσφεύγουσας για ενέργειες εκ μέρους της Επιτροπής ήταν η λήψη εκ μέρους της Επιτροπής θέσεως επί του ζητήματος της εφαρμογής εν προκειμένω του άρθρου 296 ΕΚ, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, με το έγγραφο της 22ας Νοεμβρίου 2000, η Επιτροπή απάντησε στην πρόσκληση αυτή, επιβεβαιώνοντας ότι το άρθρο 296 ΕΚ τυγχάνει εν προκειμένω εφαρμογής και ότι, συνεπώς, εξέταζει την υπόθεση κατά το άρθρο 298 ΕΚ. Κατά την Επιτροπή, η θέση αυτή, μολονότι αντίθετη προς τα συμφέροντα της προσφεύγουσας, αποκλείει το ενδεχόμενο να συναχθεί παράλειψη εκ μέρους της Επιτροπής και συνεπιφέρει το απαράδεκτο της παρούσας προσφυγής.

42 Η προσφεύγουσα αντικρούει τους τρεις λόγους απαραδέκτου που προβάλλει η Επιτροπή.

43 Ως προς τον πρώτο λόγο, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, καταρχάς, ότι η επισήμανση που περιλαμβάνεται στο από 5 Ιουνίου 2000 έγγραφο της Επιτροπής, κατά την οποία η Επιτροπή εξέταζε τα συμπληρωματικά στοιχεία που έλαβε από τις ισπανικές αρχές τον Οκτώβριο του 1999, αποτελούσε στοιχείο νέο σε σχέση με τις πληροφορίες που είχε λάβει η προσφεύγουσα από την Επιτροπή στις 18 Νοεμβρίου 1999, και, συνεπώς, συνιστούσε μεταβολή των πραγματικών συνθηκών που επικρατούσαν στις 8 Μαρτίου 2000, ημερομηνία της πρώτης προσκλήσεώς της προς την Επιτροπή. Ισχυρίζεται ότι έκρινε σκόπιμο να παράσχει στην Επιτροπή πρόσθετο χρονικό περιθώριο τριών μηνών προκειμένου να λάβει αυτή θέση υπό το φως των άνω στοιχείων, και, εν συνεχεία, λόγω της αδράνειας της Επιτροπής, να της απευθύνει, πριν ασκήσει την παρούσα προσφυγή, δεύτερη πρόσκληση.

44 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, επιπλέον, ότι ο διφορούμενος χαρακτήρας του εγγράφου της 5ης Ιουνίου 2000 την υποχρέωσε να ζητήσει από την Επιτροπή συμπληρωματικές διευκρινίσεις και επιβεβαίωση της θέσεώς της. Η ανάγνωση αυτού του εγγράφου δεν καθιστούσε σαφές στην προσφεύγουσα αν η Επιτροπή είχε λάβει θέση επί του ζητήματος της εφαρμογής εν προκειμένω του άρθρου 296 ΕΚ. Η φύση, όμως, της προσφυγής που είχε τη δυνατότητα να ασκήσει η προσφεύγουσα εξαρτόταν από τη σαφήνεια των απαντήσεων της Επιτροπής.

45 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι από ορισμένα στοιχεία προκύπτει ότι στις 5 Ιουνίου 2000 η Επιτροπή δεν είχε λάβει ακόμη θέση. Έτσι, με το έγγραφο της 18ης Νοεμβρίου 1999, η Επιτροπή την ενημέρωσε ότι δεν είχε λάβει θέση επί του ζητήματος της εφαρμογής εν προκειμένω του άρθρου 296 ΕΚ. Με το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000, η Επιτροπή περιορίστηκε να αναφέρει τη σχετική θέση των ισπανικών αρχών. Αντιθέτως, η αναφορά της Επιτροπής, με το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000, στην εξέταση των επίμαχων μέτρων βάσει του άρθρου 298 ΕΚ είναι ασυμβίβαστη με τη μη λήψη θέσεως εκ μέρους της Επιτροπής επί του ζητήματος της εφαρμογής του άρθρου 296 ΕΚ. Κατά την προσφεύγουσα, η εξέταση αυτή έπρεπε να καταλήξει στην έκδοση αιτιολογημένης αποφάσεως περί εφαρμογής της εν λόγω διατάξεως. Εντούτοις, κατά την προσφεύγουσα, μια τέτοια απόφαση δεν εκδόθηκε ποτέ.

46 Επιπλέον, η δήλωση που περιλαμβάνεται στο από 5 Ιουνίου 2000 έγγραφο της Επιτροπής, σχετικά με τον τερματισμό της αλληλογραφίας με την προσφεύγουσα, αποτελεί πρόσθετη πηγή αβεβαιότητας. Λαμβανομένης δε υπόψη της υποχρεώσεως της Επιτροπής να προβεί σε προκαταρκτική εξέταση της καταγγελίας και να διατυπώσει, εντός ευλόγου χρόνου, τη θέση της επί του ζητήματος της εφαρμογής του άρθρου 296 ΕΚ, η δήλωση αυτή είναι, κατά την προσφεύγουσα, ασυμβίβαστη με την μη κοινοποίηση εκ μέρους της Επιτροπής κάποιας θέσεως.

47 Λόγω των αντιφατικών αυτών σημείων, η προσφεύγουσα δεν ήταν σε θέση να γνωρίζει αν το από 5 Ιουνίου 2000 έγγραφο της Επιτροπής έπρεπε να ερμηνευθεί ως πράξη — λήψη θέσεως ή μέτρου — ικανή να καταστήσει άνευ αντικειμένου μια προσφυγή κατά παραλείψεως. Για τον λόγο αυτό, θεώρησε αναγκαίο να ζητήσει

από την Επιτροπή συμπληρωματικές πληροφορίες και να την καλέσει εκ νέου να ενεργήσει. Η προσφεύγουσα μπόρεσε να συναγάγει με επαρκή βεβαιότητα ότι η Επιτροπή δεν είχε λάβει θέση, ούτε σκόπευε, επί του ζητήματος της εφαρμογής εν προκειμένω του άρθρου 296 ΕΚ μόνον από το έγγραφο της 22ας Νοεμβρίου 2000, με το οποίο η Επιτροπή επανέλαβε κατά λέξη το περιεχόμενο του εγγράφου της 5ης Ιουνίου 2000.

48 Επικουρικώς, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι ένας ιδιώτης μπορεί, ακόμη και μετά την εκπνοή της προθεσμίας του άρθρου 232 ΕΚ, να απευθύνει δεύτερη πρόσκληση στην Επιτροπή βάσει αυτής της διατάξεως και να ασκήσει προσφυγή κατά παραλείψεως εντός προθεσμίας τεσσάρων μηνών, αρχομένης από της λήψεως της εν λόγω προσκλήσεως από την Επιτροπή.

49 Επικουρικότερα, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι βασίμως επικαλείται συγγνωστή πλάνη για να δικαιολογήσει την εκπρόθεσμη άσκηση της προσφυγής της. Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι περιήχθη σε πλάνη από τη στάση της Επιτροπής. Αφενός, η Επιτροπή απάντησε στην πρόσκληση της προσφεύγουσας μετά την παρέλευση της δίμηνης προθεσμίας που τάσσει το άρθρο 232, με αποτέλεσμα η προσφεύγουσα να μην έχει στη διάθεσή της χρόνο αρκετό για να εκτιμήσει την απάντηση αυτή και να λάβει τα αναγκαία μέτρα. Αφετέρου, ο διφορούμενος χαρακτήρας του εγγράφου της 5ης Ιουνίου 2000 προκάλεσε σύγχυση στην προσφεύγουσα.

50 Προς αντίκρουση του δεύτερου λόγου απαραδέκτου, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, τόσο με την καταγγελία όσο και με τις οχλήσεις της, ζήτησε από την Επιτροπή να λάβει απόφαση επί του ζητήματος της εφαρμογής εν προκειμένω του άρθρου 296 ΕΚ. Υπό αυτές τις συνθήκες, η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να αποφασίσει συναφώς και να κοινοποιήσει στην προσφεύγουσα τους λόγους για τους οποίους έλαβε τη συγκεκριμένη θέση.

51 Προς αντίκρουση του τρίτου λόγου απαραδέκτου, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η απόφαση 1999/763/ΕΚ της Επιτροπής, της 17ης Μαρτίου 1999, σχετικά με τα εφαρμοσθέντα και τα προβλεπόμενα μέτρα του ομόσπονδου κρατιδίου της Βρέμης, Γερμανία, υπέρ της Lürssen Maritime Beteiligungen GmbH & Co. KG (ΕΕ L 301, σ. 8, στο εξής: απόφαση Lürssen) αντιφάσκει προς τη θέση της Επιτροπής, κατά την οποία η επίκληση του άρθρου 296 ΕΚ από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος αρκεί για να συναχθεί η δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου αυτού στην προκειμένη περίπτωση και να κηρυχθεί η προσφυγή απαράδεκτη. Στην ως άνω απόφαση, η Επιτροπή, παρά την επίκληση, εκ μέρους των ισπανικών αρχών, του άρθρου 296 ΕΚ, εξέτασε τις επίμαχες ενισχύσεις προκειμένου να εξακριβώσει αν αυτές προορίζονταν για την παραγωγή προϊόντων στρατιωτικής ειδικά φύσεως.

52 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι είχε εξαρχής αμφισβητήσει τη στρατιωτική ειδικά φύση των προϊόντων της Santa Barbara, τονίζοντας ότι τα προϊόντα της εταιρίας αυτής προορίζονται τόσο για στρατιωτικούς όσο και για πολιτικούς σκοπούς. Προσθέτει ότι, όπως προκύπτει από τον σχετικό με την προστασία ουσιωδών συμφερόντων της εθνικής ασφάλειας όρο του άρθρου 296 ΕΚ, για να μπορεί μια παραγωγή να θεωρηθεί ειδικά στρατιωτική κατά την έννοια των διατάξεών του θα πρέπει να προορίζεται αποκλειστικά για την εθνική αγορά. Στην παρούσα, όμως, υπόθεση η Santa Barbara, με τη βοήθεια των ενισχύσεων που έλαβε από τις ισπανικές αρχές, μετέσχε επιτυχώς σε προκηρύξεις υποβολής προσφορών για προμήθεια στρατιωτικού υλικού σε άλλα κράτη μέλη. Υπό αυτές τις συνθήκες, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η δραστηριότητα αυτής της επιχειρήσεως περιορίζεται σε προϊόντα που προορίζονται για στρατιωτικούς ειδικά σκοπούς κατά την έννοια του άρθρου 296 ΕΚ.

53 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή όφειλε, λαμβανομένης υπόψη και της υποβληθείσας καταγγελίας, να λάβει θέση επί του ζητήματος της εφαρμογής εν προκειμένω του άρθρου 296 ΕΚ, εξετάζοντας αν η παραγωγή της Santa Barbara ήταν ειδικά στρατιωτική κατά την έννοια αυτού του άρθρου. Προσθέτει ότι η Επιτροπή, παραλείποντας να εκδώσει αιτιολογημένη απόφαση, της στέρησε τη δυνατότητα να προσβάλει μια ενδεχομένως αντίθετη προς τη δική της θέση απόφαση. Υπό αυτές τις συνθήκες, η παρούσα προσφυγή πρέπει να κριθεί παραδεκτή, δεδομένου ότι με αυτή ζητείται η διαπίστωση της παράνομης παραλείψεως της Επιτροπής να λάβει θέση επί του ζητήματος της εφαρμογής εν προκειμένω του άρθρου 296 ΕΚ.

54 Με τις παρατηρήσεις που υπέβαλε επί του δευτέρου υπομνήματος παρεμβάσεως του Βασιλείου της Ισπανίας, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ο ισχυρισμός του παρεμβαίνοντος, σύμφωνα με τον οποίο η Επιτροπή έλαβε θέση επί του ζητήματος της εφαρμογής εν προκειμένω του άρθρου 296 ΕΚ και, συνεπώς, η παρούσα προσφυγή καθίσταται άνευ αντικειμένου, αποτελεί λόγο απαραδέκτου που δεν προβλήθηκε από την Επιτροπή και, ως εκ τούτου, πρέπει να κριθεί απαράδεκτος. Ο ισχυρισμός αυτός είναι, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμος. Κατά την προσφεύγουσα, με το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000, η Επιτροπή δεν της γνωστοποίησε ότι έκρινε ότι το άρθρο 296 ΕΚ εφαρμόζεται στην προκειμένη περίπτωση. Επιπλέον, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η Επιτροπή είχε αποφασίσει υπέρ της εφαρμογής του άρθρου 296 εν προκειμένω, δεν κοινοποίησε ποτέ στην προσφεύγουσα μια αιτιολογημένη απόφαση επί του θέματος.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

55 Εκ προοιμίου, το Πρωτοδικείο κρίνει αναγκαίο να αποσαφηνίσει το νομικό πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως.

56 Τα άρθρα 87 ΕΚ και 88 ΕΚ καθορίζουν το καθεστώς — ουσιαστικό και διαδικαστικό — του κοινού δικαίου περί κρατικών ενισχύσεων.

57 Η παραγωγή και η εμπορία όπλων, πυρομαχικών και πολεμικού υλικού αποτελούν αντικείμενο ειδικής ρυθμίσεως η οποία περιλαμβάνεται στο άρθρο 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ, βάσει του οποίου οι διατάξεις της Συνθήκης δεν αντιτίθενται στη δυνατότητα κάθε κράτους μέλους να λαμβάνει, ως προς τις ιδιαίτερες αυτές δραστηριότητες, τα μέτρα που θεωρεί αναγκαία για την προστασία ουσιωδών συμφερόντων της ασφάλειάς του. Τα όπλα, τα πυρομαχικά και το πολεμικό υλικό που διέπονται από το καθεστώς αυτό περιλαμβάνονται στον πίνακα που κατήρτισε το Συμβούλιο στις 15 Απριλίου 1958 και για τον οποίο κάνει λόγο το άρθρο 296, παράγραφος 2, ΕΚ.

58 Το καθεστώς που θεσπίζεται με το άρθρο 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ αποσκοπεί στη διαφύλαξη της ελεύθερης δράσεως των κρατών μελών σε ορισμένους τομείς που άπτονται της εθνικής άμυνας και ασφάλειας. Όπως προκύπτει από τη θέση του μεταξύ των γενικών και τελικών διατάξεων της Συνθήκης, το άρθρο αυτό έχει, για τις δραστηριότητες που αφορά και υπό τους όρους που θέτει, γενική ισχύ ικανή να θίξει όλες τις διατάξεις του κοινού δικαίου της Συνθήκης, κυρίως δε τις σχετικές με τους κανόνες περί ανταγωνισμού. Επιπλέον, το άρθρο 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ, ορίζοντας ότι δεν αντιτίθεται στη δυνατότητα κάθε κράτους μέλους να λαμβάνει, ως προς τις συγκεκριμένες δραστηριότητες, τα μέτρα «που θεωρεί αναγκαία» για την προστασία ουσιωδών συμφερόντων της ασφάλειάς του, παρέχει στα κράτη ιδιαιτέρως ευρεία διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την εκτίμηση των αναγκαίων για την προστασία αυτή μέτρων.

59 Στο πλαίσιο αυτό, όταν ένα κράτος μέλος λαμβάνει, για δραστηριότητες παραγωγής ή εμπορίας όπλων, πυρομαχικών ή πολεμικού υλικού εκ των περιλαμβανομένων στον πίνακα που κατήρτισε το Συμβούλιο στις 15 Απριλίου 1958, κάποιο μέτρο ενισχύσεως βάσει εκτιμήσεων που συνδέονται με την ανάγκη προστασίας ουσιωδών συμφερόντων της εσωτερικής του ασφάλειας, οι κανόνες ανταγωνισμού δεν εφαρμόζονται. Συνεπώς, στην περίπτωση αυτή, το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν υποχρεούται να κοινοποιήσει στην Επιτροπή το υπό μορφή σχεδίου μέτρο ενισχύσεως. Στο πλαίσιο μιας τέτοιας ενισχύσεως, η Επιτροπή δεν μπορεί να προσφύγει στη διαδικασία εξετάσεως του άρθρου 88 ΕΚ.

60 Από την ανάγνωση του άρθρου 296 ΕΚ προκύπτει ότι, λαμβανομένου υπόψη του καθεστώτος που θεσπίζεται με το άρθρο 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ, οι συντάκτες της Συνθήκης θέλησαν να εξαρτήσουν από συγκεκριμένες προϋποθέσεις την εκ μέρους των κρατών μελών επίκληση της εν λόγω διατάξεως, κυρίως όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις.

61 Πρώτον, από το άρθρο 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 296, παράγραφος 2, ΕΚ, προκύπτει ότι το καθεστώς που διαγράφηκε ανωτέρω, με τη σκέψη 59, διέπει μόνο δραστηριότητες σχετικές με τα στρατιωτικά προϊόντα που περιλαμβάνονται στον πίνακα του Συμβουλίου, της 15ης Απριλίου 1958.

62 Δεύτερον, η Συνθήκη προβλέπει δύο ειδικούς τρόπους δράσεως, όσον αφορά τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη, δυνάμει του άρθρου 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', για δραστηριότητες σχετικές με τα προϊόντα που περιλαμβάνονται στον πίνακα του Συμβουλίου, της 15ης Απριλίου 1958.

63 Καταρχάς, το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ ορίζει ότι τα προαναφερθέντα μέτρα δεν πρέπει να αλλοιώνουν τους όρους του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς σχετικά με τα «προϊόντα που δεν προορίζονται για στρατιωτικούς ειδικά σκοπούς». Κατά το άρθρο 298, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, αν τα μέτρα που λαμβάνονται στην περίπτωση του άρθρου 296 ΕΚ «έχουν ως αποτέλεσμα τη νόθευση των όρων του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά», η Επιτροπή εξετάζει μαζί με το ενδιαφερόμενο κράτος τους όρους, υπό τους οποίους τα μέτρα αυτά δύνανται να προσαρμοσθούν στους κανόνες που θεσπίζει η Συνθήκη. Συνεπώς, από το άρθρο 298, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, προκύπτει ότι αν ένα μέτρο ενισχύσεως που έχει ληφθεί δυνάμει του άρθρου 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ αποτελεί πηγή νοθεύσεως του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς, διότι, επί παραδείγματι, ενισχύει δραστηριότητες οι οποίες αφορούν προϊόντα που, ενώ περιλαμβάνονται στον πίνακα του Συμβουλίου, της 15ης Απριλίου 1958, μπορούν να θεωρηθούν προοριζόμενα για πολιτική χρήση (προϊόντα «διπλής χρήσεως») ή δραστηριότητες οι οποίες αφορούν προϊόντα που περιλαμβάνονται στον εν λόγω πίνακα αλλά προορίζονται για εξαγωγή, η Επιτροπή, κατά παρέκκλιση από τη συνήθη διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων του άρθρου 88 ΕΚ, προβαίνει σε από κοινού με το κράτος μέλος εξέταση του επίμαχου μέτρου.

64 Δεύτερον, το άρθρο 298, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, ορίζει ότι, κατά παρέκκλιση από τη συνήθη διαδικασία προσφυγής κατά παραλείψεως των άρθρων 226 και 227 ΕΚ, η Επιτροπή, όπως και κάθε κράτος μέλος, δύναται να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο, αν θεωρεί ότι άλλο κράτος μέλος ασκεί καταχρηστικώς τις εξουσίες που προβλέπονται στο άρθρο 296 ΕΚ.

65 Η παρούσα διαφορά πρέπει να επιλυθεί υπό το φως αυτού του ειδικού νομικού πλαισίου.

66 Συναφώς, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι η προσφεύγουσα, έχοντας υποβάλει, με έγγραφο της 25ης Μαΐου 1999, καταγγελία στην Επιτροπή σχετικά με τις στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό που προκλήθηκαν στην κοινή αγορά από τις ενισχύσεις που χορήγησε το Βασίλειο της Ισπανίας στη Santa Barbara κατά το διάστημα 1996 έως το 1998 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 5), και κατόπιν της αλληλογραφίας μεταξύ της Επιτροπής και των ισπανικών αρχών, για την οποία ενημερώθηκε από την Επιτροπή με έγγραφο της 18ης Νοεμβρίου 1999 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 11), κάλεσε, με έγγραφο της 8ης Μαρτίου 2000 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 12), την Επιτροπή να ενεργήσει κατά την έννοια του άρθρου 232 ΕΚ, γεγονός που δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους.

67 Με το έγγραφο της 8ης Μαρτίου 2000, το οποίο πρέπει να συνδυαστεί με την καταγγελία της 25ης Μαΐου 1999 στην οποία παραπέμπει, η προσφεύγουσα όχλησε την Επιτροπή να λάβει, μετά την έρευνα, θέση επί του ζητήματος της συμφωνίας με τους κανόνες της Συνθήκης των ενισχύσεων που είχαν χορηγηθεί στη Santa Barbara από τις ισπανικές αρχές. Με την όχληση αυτή, η προσφεύγουσα υποστήριξε, κατ' ουσίαν ότι οι εν λόγω ενισχύσεις δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ, δεδομένου ότι ενισχύουν τις εξαγωγικές δραστηριότητες της Santa Barbara και, συνεπώς, δεν μπορούν να θεωρηθούν αναγκαίες για την προστασία ουσιωδών συμφερόντων της ασφάλειας του Βασιλείου της Ισπανίας. Η προσφεύγουσα πρόσθεσε ότι, υπό αυτές τις συνθήκες και λαμβανομένων υπόψη των αρνητικών επιπτώσεων αυτών των ενισχύσεων στον ανταγωνισμό εντός της κοινής αγοράς, κυρίως στον τομέα των κοινοτικών διαδικασιών προσκλήσεων υποβολής προσφορών για την προμήθεια στρατιωτικού υλικού, πρέπει η Επιτροπή να διαπιστώσει παράβαση τόσο του άρθρου 296 ΕΚ όσο και των άρθρων 87 και 88 ΕΚ και να διατάξει τη λήψη των μέτρων που επιτάσσει η διαπίστωση αυτή, κυρίως δε την ανάκτηση εκ μέρους του Βασιλείου της Ισπανίας των επίμαχων ενισχύσεων.

68 Στις 5 Ιουνίου 2000 η Επιτροπή απηύθυνε στους συμβούλους της προσφεύγουσας έγγραφο (βλ. ανωτέρω, σκέψη 13), το οποίο, όπως δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους, αποτελεί απάντηση στο από 8 Μαρτίου 2000 έγγραφο της προσφεύγουσας. Το εν λόγω έγγραφο της Επιτροπής αναφέρει τα εξής:

«[...]

Κύριοι,

Με έγγραφο της 8ης Μαρτίου 2000, υποβάλατε στην Επιτροπή επίσημη αίτηση με την οποία ζητάτε να αποφανθεί αυτή, κατά την έννοια του άρθρου 232 της Συνθήκης ΕΚ, επί της κρατικής ενισχύσεως που, σύμφωνα με έγγραφο που απηύθυνε η Fiocchi munizioni SpA, πελάτις σας, το οποίο περιήλθε στην Επιτροπή στις 7 Ιουνίου 1999, χορήγησαν οι ισπανικές αρχές υπέρ της εταιρίας Empresa Nacional Santa Barbara (ENSB). Το έγγραφο της πελάτιδός σας αναφέρεται σε υλικό που προορίζεται για στρατιωτική χρήση και σε ενίσχυση που έχει επιπτώσεις αποκλειστικά στην αγορά στρατιωτικών υλικών (πρόσκληση υποβολής προσφορών προκηρυχθείσα από το ιταλικό υπουργείο άμυνας).

Με έγγραφο της 18ης Νοεμβρίου 1999, σας ενημερώσαμε ότι, με έγγραφα της 16ης Ιουνίου και της 27ης Σεπτεμβρίου 1999, οι υπηρεσίες μας ζήτησαν από τις ισπανικές αρχές πληροφορίες σχετικά με την κρατική ενίσχυση που, όπως υποστηρίζετε, είχε χορηγηθεί από την Ισπανία υπέρ της εταιρίας ENSB και, ενδεχομένως, για το ύψος αυτής.

Με έγγραφο της 23ης Ιουλίου 1999, οι ισπανικές αρχές εξήγησαν ότι η περίπτωση της εταιρίας ENSB ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής της παρεκκλίσεως του άρθρου 296 της Συνθήκης ΕΚ. Στις 26 Σεπτεμβρίου 1999, οι υπηρεσίες μας απηύθυναν δεύτερη αίτηση για παροχή πληροφοριών στις ισπανικές αρχές, οι οποίες απάντησαν με έγγραφο της 21ης Οκτωβρίου 1999, με το οποίο μας κοινοποίησαν συμπληρωματικά στοιχεία σχετικά με τη στρατιωτική παραγωγή της Εταιρίας ENSB.

Συναφώς, τονίζουμε ότι, κατά την έννοια του άρθρου 298 της Συνθήκης ΕΚ, η δράση της Επιτροπής περιορίζεται σε από κοινού με το κράτος μέλος εξέταση των επίμαχων μέτρων. Όπως προκύπτει από το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν έλαβε καμία θέση, η εξέταση αυτή δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί.

Επισημαίνουμε, επίσης, ότι η Επιτροπή δύναται να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο, όταν θεωρεί ότι ένα κράτος μέλος χρησιμοποιεί κατά τρόπο μη προσήκοντα τις δυνατότητες του άρθρου 296 της Συνθήκης. Επιπλέον, οι ιδιώτες δεν μπορούν να βάλουν δικαστικώς κατά της αρνήσεως της Επιτροπής να κινήσει κατά κράτους μέλους τη διαδικασία διαπιστώσεως παραβάσεως (βλ. απόφαση [του Πρωτοδικείου της 22ας Μαΐου 1996,] T-277/94, AITEC κατά Επιτροπής, Συλλογή [...], σ. II-351, σκέψη 55). Υπό αυτές τις συνθήκες, η αναφορά, με το από 8 Μαρτίου 2000 έγγραφό σας, στο άρθρο 232 της Συνθήκης ΕΚ αποδεικνύεται αλυσιτελής και ενδεχόμενη συναφής προσφυγή σας στο Δικαστήριο θα κρινόταν απαράδεκτη.

Υπό την επιφύλαξη εμφανίσεως νέων στοιχείων, σας παρακαλούμε να θεωρήσετε την μεταξύ μας αλληλογραφία λήξασα.

[...]»

69 Από το περιεχόμενο του κειμένου που παρατέθηκε στην προηγούμενη σκέψη προκύπτει ότι, κατόπιν της καταγγελίας της προσφεύγουσας, σχετικά με στρεβλώσεις του ανταγωνισμού που συνδέονται με τις ενισχύσεις που χορήγησε το Βασίλειο της Ισπανίας στη Santa Barbara, η Επιτροπή, κρίνοντας προφανώς ότι ο ισχυρισμός των ισπανικών αρχών περί συνδρομής των όρων του άρθρου 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ ήταν, εκ πρώτης όψεως και λαμβανομένων υπόψη των διευκρινίσεων και των στοιχείων που της είχαν παρασχεθεί, πειστικός, αποφάσισε να κινήσει την ειδική διαδικασία της από κοινού με το κράτος μέλος εξετάσεως του άρθρου 298, πρώτο εδάφιο, ΕΚ.

70 Με έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000, η Επιτροπή κοινοποίησε στην προσφεύγουσα τη θέση που έλαβε ως προς την διαδικαστική τύχη της καταγγελίας της, ενημερώνοντάς την για το γεγονός ότι, λαμβανομένης υπόψη της επικλήσεως, εκ μέρους των ισπανικών αρχών, του άρθρου 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ, είχε κινηθεί, βάσει του άρθρου 298, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, η διαδικασία της από κοινού με τις ως άνω

αρχές εξετάσεως, η οποία συνεχιζόταν, και όχι η συνήθης διαδικασία του άρθρου 88 ΕΚ, η κίνηση της οποίας ήταν ο κύριος στόχος της καταγγελίας της προσφεύγουσας και της από 8 Μαρτίου 2000 οχλήσεώς της, βάσει της θέσεώς της περί μη συνδρομής, εν προκειμένω, των προϋποθέσεων εφαρμογής της παρεκκλίσεως του άρθρου 296, παράγραφος 1, στοιχείο β'.

71 Από το περιεχόμενο του εγγράφου της 27ης Σεπτεμβρίου 2000, το οποίο η προσφεύγουσα απηύθυνε στην Επιτροπή μετά τη λήψη του από 5 Ιουνίου 2000 εγγράφου της Επιτροπής (βλ. ανωτέρω, σκέψη 14), και, ειδικότερα, από την απουσία αναφοράς στα άρθρα 87 και 88 ΕΚ, προκύπτει ότι η προσφεύγουσα είχε πλήρως αντιληφθεί, από την ανάγνωση του εγγράφου της 5ης Ιουνίου 2000, τη θέση της καθής περί εντάξεως της παρούσας υποθέσεως στο ειδικό διαδικαστικό πλαίσιο του άρθρου 298 ΕΚ και όχι σε αυτό του άρθρου 88 ΕΚ.

72 Η Επιτροπή, αναφερόμενη στην πορεία της από κοινού εξετάσεως, βάσει του άρθρου 298 ΕΚ, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, κατόπιν της επικλήσεως, εκ μέρους των ισπανικών αρχών, του άρθρου 296 ΕΚ, και επισημαίνοντας τη δυνατότητά της, βάσει του άρθρου 298, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο, αν θεωρεί ότι το κράτος μέλος άσκησε καταχρηστικώς τις εξουσίες που προβλέπονται στο άρθρο 296 ΕΚ, παρέσχε στην προσφεύγουσα, με το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000, επαρκή πληροφόρηση σχετικά με τους δύο μοναδικούς ειδικούς τρόπους δράσης που της προσφέρονται, σύμφωνα με το άρθρο 298 ΕΚ, εφόσον αποκλείει, όπως εν προκειμένω, την κίνηση της συνήθους διαδικασίας ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, λόγω της, εκ πρώτης όψεως, βάσιμης επικλήσεως από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος του άρθρου 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ.

73 Η επισήμανση που περιλαμβάνεται στο έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000, σύμφωνα με την οποία, βάσει του άρθρου 298 της Συνθήκης, η δράση της Επιτροπής περιορίζεται σε από κοινού με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος εξέταση των επίμαχων μέτρων, αρκούσε για να συναγάγει η προσφεύγουσα ότι δεν έπρεπε να αναμένει, εν προκειμένω, την έκδοση, εκ μέρους της Επιτροπής, αποφάσεως ή τελικής οδηγίας απευθυνόμενης στο Βασίλειο της Ισπανίας, σχετικά με τη νομιμότητα των επίμαχων ενισχύσεων.

74 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί το γεγονός ότι, εν αντιθέσει προς το καθεστώς που ισχύει στο πλαίσιο του άρθρου 88 ΕΚ, η Επιτροπή δεν υποχρεούται, κατά την εξέταση του άρθρου 298, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, να εκδώσει απόφαση για τα επίμαχα μέτρα. Επιπλέον, εν αντιθέσει προς το άρθρο 86, παράγραφος 3, ΕΚ, το άρθρο 298, πρώτο εδάφιο, ΕΚ δεν ορίζει ότι η Επιτροπή απευθύνει, εφόσον κρίνεται αναγκαία, κατάλληλη οδηγία ή απόφαση στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος. Όταν η Επιτροπή αποφασίζει, όπως στην παρούσα υπόθεση, να κινήσει την ειδική διαδικασία του άρθρου 298 ΕΚ, δεν διαθέτει καμία αρμοδιότητα να απευθύνει απόφαση ή τελική οδηγία στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος.

75 Βέβαια, η υπόθεση Lürssen, την οποία επικαλείται η προσφεύγουσα με τα υπομνήματά της (βλ. ανωτέρω, σκέψη 51) οδήγησε σε επίσημη απόφαση της Επιτροπής, με την οποία αυτή αποφάνθηκε επί του ζητήματος εφαρμογής του άρθρου 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ στα επίμαχα μέτρα. Πρέπει, πάντως, να επισημανθεί ότι στην εν λόγω υπόθεση η Επιτροπή δεν είχε κινήσει τη διαδικασία της από κοινού εξετάσεως του άρθρου 298 ΕΚ, αλλά τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, στο πλαίσιο της οποίας το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, ήτοι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, είχε επικαλεστεί εφαρμογή του άρθρου 296, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ. Εν προκειμένω, λαμβανομένης υπόψη της αποφάσεως της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 298 ΕΚ και, συνεπώς, της έμμεσης άλλα βέβαιης άρνησεώς της να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, η προσφεύγουσα όφειλε οπωσδήποτε να αντιληφθεί ότι η Επιτροπή δεν είχε πρόθεση να εκδώσει κανενός είδους δεσμευτική πράξη σχετικά με τη συμφωνία των επίμαχων μέτρων με το κοινοτικό δίκαιο.

76 Επιπλέον, η Επιτροπή, μέσω της επισημάνσεως με την οποία, υπό την επιφύλαξη εμφανίσεως νέων στοιχείων, καλούσε την προσφεύγουσα να θεωρήσει τη μεταξύ τους αλληλογραφία λήξασα, κατέστησε σαφές στην προσφεύγουσα ότι η βασιζόμενη στην υποβληθείσα καταγγελία σχέση τους είχε, υπό την ως άνω επιφύλαξη, τερματιστεί και ότι δεν σκόπευε να της κοινοποιήσει την τελική της θέση επί της ουσίας μετά την ολοκλήρωση της εξετάσεως που διενεργούσε από κοινού με τις ισπανικές αρχές.

77 Πρέπει, ακόμη, να υπογραμμιστεί ότι, κατόπιν της λήψεως της καταγγελίας, η Επιτροπή με έγγραφο της 16ης Ιουνίου 1999, ζήτησε από τις ισπανικές αρχές πληροφορίες σχετικά με τη φύση και το ύψος των ενισχύσεων που είχαν χορηγήθει στη Santa Barbara από το Βασίλειο της Ισπανίας (βλ. ανωτέρω, σκέψη 6). Αφού έλαβε τις πληροφορίες που της κοινοποίησαν οι ισπανικές αρχές με έγγραφο της 23ης Ιουλίου 1999, η Επιτροπή, με έγγραφο της 27ης Σεπτεμβρίου 1999, ζήτησε από τις εν λόγω αρχές συμπληρωματικά στοιχεία για τη σχέση των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στη Santa Barbara με την παραγωγή πολιτικού και στρατιωτικού υλικού που προορίζεται για εξαγωγή, εφιστώντας την προσοχή τους στο γεγονός ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι μια τέτοιου είδους δραστηριότητα άπτεται της προστασίας ουσιωδών συμφερόντων της ασφάλειας του Βασιλείου της Ισπανίας κατά την έννοια του άρθρου 296, παράγραφος 1, ΕΚ (βλ. ανωτέρω, σκέψη 8). Οι αιτήσεις και οι εκτιμήσεις που διατυπώνει η Επιτροπή με τα δύο αυτά έγγραφά της, για τα οποία γίνεται λόγος στο έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000, επιβεβαιώνουν ότι η απάντηση που περιλαμβάνεται στο τελευταίο έγγραφο βασίζεται σε προσεκτική και αμερόληπτη προκαταρκτική έρευνα της καταγγελίας που υπέβαλε η προσφεύγουσα τον Μάιο του 1999.

78 Από την ανάλυση που προηγήθηκε (σκέψεις 67 έως 77) προκύπτει ότι το από 5 Ιουνίου 2000 έγγραφο της Επιτροπής πρέπει να θεωρηθεί ως εκφράζον την οριστική της θέση επί της υποθέσεως αυτής. Με το έγγραφο αυτό, η προσφεύγουσα ενημερώθηκε με σαφήνεια για την απόφαση της Επιτροπής να κινήσει, βάσει του άρθρου 298, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, την ειδική διαδικασία της από κοινού με τις ισπανικές αρχές εξετάσεως και όχι τη συνήθη διαδικασία εξετάσεως του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Ενημερώθηκε για την πορεία αυτής της από κοινού εξετάσεως, καθώς και για τη δυνατότητα της Επιτροπής να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο, σε περίπτωση καταχρηστικής ασκήσεως, εκ μέρους του Βασιλείου της Ισπανίας, των εξουσιών που προβλέπονται στο άρθρο 296 ΕΚ. Η προσφεύγουσα έλαβε, επίσης, επαρκή πληροφόρηση σχετικά με τους δύο τρόπους δράσης που προσφέρονται στην Επιτροπή βάσει του άρθρου 298 ΕΚ, όταν αυτή, κρίνοντας βάσιμη, εκ πρώτης όψεως, την επίκληση του 296, παράγραφος 1, ΕΚ, αποφασίζει να μην κινήσει τη συνήθη διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων. Το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000 ήταν, επίσης, πολύ σαφές ως προς το γεγονός ότι, ενεργώντας βάσει του άρθρου 298 ΕΚ, η Επιτροπή δεν είχε πρόθεση να ενημερώσει, άμεσα ή έμμεσα, την προσφεύγουσα για την τελική της θέση επί της ουσίας αυτής της υποθέσεως.

79 Η επισήμανση που περιλαμβάνεται στο έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000, σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή δεν έλαβε «καμία θέση», πρέπει, στο πλαίσιο αυτό, να εκλη-

φθεί ως αναφορά στη θέση της επί της ουσίας, όσον αφορά την καταλληλότητα ή όχι της προσαρμογής των επίμαχων μέτρων στους κανόνες που θεσπίζει η Συνθήκη, καθώς και την ανάλογη ή καταχρηστική άσκηση, εκ μέρους του Βασιλείου της Ισπανίας, των εξουσιών που προβλέπονται στο άρθρο 296 ΕΚ. Το γεγονός που επισημαίνεται στην προσφεύγουσα, ότι, κατά το χρόνο εκείνο, η Επιτροπή δεν είχε ακόμη λάβει θέση ως προς το ζήτημα της νομιμότητας των επίμαχων μέτρων, δεν είναι ικανό να αναιρέσει τον χαρακτήρα του εγγράφου της 5ης Ιουνίου 2000 ως εγγράφου με το οποίο Επιτροπή, απαντώντας στην καταγγελία της προσφεύγουσας, εκφράζει την οριστική της θέση.

80 Επομένως, το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000 πρέπει να θεωρηθεί ως μια επαρκής, σαφής και οριστική θέση σε απάντηση της από 25 Μαΐου 1999 καταγγελία της προσφεύγουσας και της από 8 Μαρτίου 2000 οχλήσεώς της προς την Επιτροπή.

81 Ο οριστικός χαρακτήρας αυτής της θέσεως εξηγεί το γεγονός ότι η Επιτροπή, με το από 22 Νοεμβρίου 2000 έγγραφό της, με το οποίο απαντά στη δεύτερη όχληση που της απηύθυνε η προσφεύγουσα με έγγραφο της 27ης Σεπτεμβρίου 2000 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 14), περιορίστηκε, ελλείψει νέων στοιχείων, να επαναλάβει την απάντηση που είχε διατυπώσει με το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 15), γεγονός που δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 33 και 47).

82 Το γεγονός ότι η θέση που διατύπωσε η Επιτροπή με το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000 και επανέλαβε με το έγγραφο της 22ας Νοεμβρίου 2000 δεν ικανοποίησε την προσφεύγουσα είναι, όσον αφορά το ζήτημα της λήψεως ή όχι, εκ μέρους της Επιτροπής, θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 232, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ άνευ σημασίας. Το άρθρο 232 ΕΚ αφορά την παράλειψη που συνίσταται στη μη λήψη θέσεως και όχι την έκδοση πράξεως διαφορετικής από εκείνη που επιθυμούσε ή έκρινε αναγκαία ο προσφεύγων (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 24ης Νοεμβρίου 1992, C-15/91 και C-108/91, Buckl κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-6061, σκέψεις 16 και 17, και της 1ης Απριλίου 1993, C-25/91, Pesqueras Echebastar κατά Επιτροπής,

Συλλογή 1993, σ. I-1719, σκέψη 12· διάταξη του Δικαστηρίου της 13ης Δεκεμβρίου 2000, C-44/00 P, Sodima κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-11231, σκέψη 83). Όσον αφορά το ζήτημα αν ορθώς η Επιτροπή έκρινε, εκ πρώτης όψεως, βάσιμη την επίκληση, εκ μέρους των ισπανικών αρχών, του άρθρου 296 ΕΚ και αν ορθώς αποφάσισε να κινήσει, συνεπώς, την ειδική διαδικασία του άρθρου 298 ΕΚ, αντί της συνήθους διαδικασίας του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, επισημαίνεται ότι το ζήτημα αυτό αφορά τη νομιμότητα της θέσεως που διατυπώνει η Επιτροπή με τα έγγραφα της 5ης Ιουνίου 2000 και της 22ας Νοεμβρίου 2000 και στερείται σημασίας στο πλαίσιο προσφυγής κατά παραλείψεως.

83 Με τα υπομνήματά της και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα υποστήριξε ότι η επισήμανση που περιλαμβάνεται στο έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000, σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή βρισκόταν στο στάδιο εξετάσεως των συμπληρωματικών πληροφοριών που είχε λάβει από τις ισπανικές αρχές τον Οκτώβριο του 1999, αποτελούσε νέο στοιχείο σε σχέση με τις πληροφορίες που της είχε παράσχει η Επιτροπή στις 18 Νοεμβρίου 1999 και, συνεπώς, συνιστούσε μεταβολή των πραγματικών περιστάσεων που ίσχυαν από τις 8 Μαρτίου 2000, η οποία δικαιολογούσε νέα όχληση. Η προσφεύγουσα τόνισε, ειδικότερα, το γεγονός ότι, με το έγγραφο της 18ης Νοεμβρίου 1999, η Επιτροπή την είχε πληροφορήσει για τη λήψη ενός εγγράφου από τις ισπανικές αρχές με ημερομηνία 26 Οκτωβρίου 1999, ενώ με το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000 γίνεται λόγος για ένα έγγραφο των εν λόγω αρχών με ημερομηνία 21 Οκτωβρίου 1999.

84 Πάντως, όπως ορθώς επισημαίνει η Επιτροπή με τα υπομνήματά της, οι διάφορες κοινοποιήσεις των ισπανικών αρχών, για τις οποίες γίνεται αναφορά στο έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000, ήδη είχαν κοινοποιηθεί στην προσφεύγουσα με το από 18 Νοεμβρίου 1999 έγγραφο της Επιτροπής. Από τη συγκριτική ανάγνωση των δύο αυτών εγγράφων η προσφεύγουσα έπρεπε ευλόγως να συναγάγει ότι η έμμεση αναφορά, με το έγγραφο της 18ης Νοεμβρίου 1999, σε ένα έγγραφο των ισπανικών αρχών με ημερομηνία 26 Οκτωβρίου 1999, και η σαφής αναφορά, με το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000, σε έγγραφο των ισπανικών αρχών με ημερομηνία 21 Οκτωβρίου 1999 αφορούσαν αμφότερες την απάντηση των ισπανικών αρχών στην αίτηση παροχής συμπληρωματικών στοιχείων που τους είχε απευθύνει η Επιτροπή με «έγγραφο της 26ης Σεπτεμβρίου 1999», στην οποία γίνεται αναφορά τόσο με το έγγραφο της 18ης Νοεμβρίου 1999, όσο και με το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000. Συνεπώς, η παρατεθείσα στη σκέψη 83 επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας στερείται βάσεως.

85 Πρέπει, επίσης, να υπογραμμιστεί ότι το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000 δεν περιλαμβάνει καμία ένδειξη ότι η θέση που εκφράζεται με αυτό είναι προσωρινή, υπό την επιφύλαξη αναλύσεως των πληροφοριών που έλαβε η Επιτροπή από τις ισπανικές αρχές τον Οκτώβριο του 1999. Απεναντίας, από την σε βάθος εξέταση που έγινε με τις σκέψεις 67 έως 77, προκύπτει ότι το ως άνω έγγραφο εκφράζει μια σταθερή και οριστική θέση ως προς την από 25 Μαΐου 1999 καταγγελία της προσφεύγουσας.

86 Με τα υπομνήματά της και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε, επίσης, ότι, με την καταγγελία της, κατήγγειλε το γεγονός ότι οι χορηγηθείσες στη Santa Barbara ενισχύσεις είχαν συμβάλει όχι μόνο σε δραστηριότητες κατασκευής στρατιωτικού υλικού που προορίζεται για εξαγωγή, αλλά και στην παραγωγή και εμπορία υλικού που προορίζεται για πολιτικούς σκοπούς. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα πρόσθεσε ότι, από τα λογιστικά στοιχεία που συνάπτονται στο έγγραφο της καταγγελίας της, προκύπτει ότι η Santa Barbara κατασκευάζει και άλλα προϊόντα που προορίζονται για πολιτικούς σκοπούς, όπως κινητήρες για την πολιτική αεροπορία και εξοπλισμό ελαιοτριβείων.

87 Καθόσον ο ισχυρισμός αυτός εκληφθεί υπό την έννοια ότι το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000 δεν συνιστά λήψη θέσεως, για τον λόγο ότι, με το έγγραφο αυτό, η Επιτροπή εσφαλμένα θεώρησε ότι οι επίμαχες ενισχύσεις είχαν αποτέλεσμα «αποκλειστικά στην αγορά στρατιωτικού υλικού», και, ειδικότερα, στο πλαίσιο μια «προσκλήσεως υποβολής προσφορών προκηρυχθείσα από το ιταλικό Υπουργείο Άμυνας», πρέπει, καταρχάς, να επισημανθεί ότι από τα συνημμένα στην καταγγελία έγγραφα προκύπτει πράγματι ότι η Santa Barbara κατασκευάζει και κινητήρες για την πολιτική αεροπορία, καθώς και εξαρτήματα μηχανών διηθήσεως ελαιόλαδου. Εντούτοις, η προσφεύγουσα, η οποία σύμφωνα με το περιεχόμενο της καταγγελίας της, δεν ασκεί δραστηριότητες συναφείς με αυτά τα προοριζόμενα για πολιτικούς σκοπούς προϊόντα, δεν κατήγγειλε, ούτε με το έγγραφο της καταγγελίας της ούτε με τις οχλήσεις της 8ης Μαρτίου 2000 και της 27ης Σεπτεμβρίου 2000, τις, κατά τους ισχυρισμούς της, χορηγηθείσες υπέρ της Santa Barbara ενισχύσεις ως πηγή νοθεύσεως του ανταγωνισμού στις σχετικές αγορές. Εντεύθεν προκύπτει ότι τα από 5 Ιουνίου 2000 και 22 Νοεμβρίου 2000 έγγραφα της Επιτροπής δεν περιλαμβάνουν καμία αναφορά στα προϊόντα αυτά.

88 Εν συνεχεία, είναι αληθές ότι η καταγγελία επανειλημμένα αναφέρει ότι οι κρατικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στη Santa Barbara επέτρεψαν σε αυτήν να ασκήσει επιθετική πολιτική όχι μόνο στις δραστηριότητες εξαγωγής υλικού που προορίζεται για στρατιωτική χρήση, αλλά και στην κατασκευή και εμπορία υλικού που προορίζεται για πολιτικούς σκοπούς. Επιβάλλεται, εντούτοις, η επισήμανση ότι, με την καταγγελία της, η προσφεύγουσα επέμεινε κυρίως στις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού που, κατά τους ισχυρισμούς της, προκαλούν οι ενισχύσεις αυτές στο πλαίσιο των κοινοτικών διαδικασιών προσκλήσεως υποβολής προσφορών για την προμήθεια στρατιωτικού υλικού. Όπως αναφέρεται στη σελίδα 6 του εγγράφου της καταγγελίας:

«Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, η εταιρία Santa Barbara, έχοντας καταστεί πιο ανταγωνιστική στην αγορά όπλων και πυρομαχικών, έδωσε νέα ώθηση στις δραστηριότητές της, προσανατολίζοντάς τες, κυρίως, προς στην παραγωγή και εμπορία όπλων και πυρομαχικών που προορίζονται και για εξαγωγή και, συνεπώς, για σκοπούς άλλους από τους στρατιωτικούς που άπτονται της εθνικής άμυνας και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρεκκλίσεως του άρθρου 223 της Συνθήκης. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι η Santa Barbara είχε τη δυνατότητα να μετάσχει σε προκηρύξεις υποβολής προσφορών για την προμήθεια στρατιωτικού υλικού και σε άλλες χώρες, πέραν της Ισπανίας, μεταξύ άλλων, στην Ιταλία, όπου της ανατέθηκαν συμβάσεις προμήθειας φυσιγγίων Nato parabellum, διαμετρήματος 9 χιλ., στο πλαίσιο διαδικασίας που προκήρυξε το ιταλικό Υπουργείο Άμυνας — Stabilimento Militar Pirotecnico de Capou».

89 Λαμβάνοντας υπόψη την έμφαση που δίδει η καταγγελία της προσφεύγουσας στις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού που, κατά τους ισχυρισμούς της, προκάλεσαν οι επίμαχες ενισχύσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας υποβολής προσφορών για την προμήθεια στρατιωτικού υλικού, κυρίως στην Ιταλία, η Επιτροπή, κατόπιν έρευνας σχετικά με ενδεχόμενες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στην αγορά πυρομαχικού υλικού προοριζόμενου για πολιτικούς σκοπούς (βλ. ανωτέρω, σκέψη 8, έγγραφο της 23ης Σεπτεμβρίου 1999), μπόρεσε, με το έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2000, να αποδώσει ευλόγως στην καταγγελία και την όχληση της 8ης Μαρτίου 2000 τον χαρακτήρα καταγγελίας με αποκλειστικό αντικείμενο τις αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού επιπτώσεις των ενισχύσεων αυτών στην αγορά στρατιωτικού υλικού.

90 Η ανάγνωση του εγγράφου της 5ης Ιουνίου 2000 δεν αφήνει, πάντως, καμία αμφιβολία για το γεγονός ότι, κατά τη ληφθείσα από την Επιτροπή θέση, τα επίμαχα μέτρα νοούνται στο σύνολό τους με τον χαρακτήρα που τους έδωσε η Επιτροπή με το εν λόγω έγγραφο. Από το έγγραφο αυτό καθίσταται σαφές ότι, μέσω αυτού, η Επιτροπή κοινοποίησε στην προσφεύγουσα ολοκληρωμένα και οριστικά τη θέση της επί της καταγγελίας. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι αναφερθέντες με τη σκέψη 86 ισχυρισμοί της προσφεύγουσας δεν μπορούν να αναιρέσουν τον χαρακτήρα του εγγράφου της 5ης Ιουνίου 2000 ως επαρκούς, σαφούς και οριστικής θέσεως που απαντά στην καταγγελία της προσφεύγουσας και στην όχληση της 8ης Μαρτίου 2000. Επιτρέπουν, ενδεχομένως, να υποστηριχθεί ότι η εν λόγω θέση βασίζεται σε ανάγνωση που δεν περιέλαβε τα αποσπάσματα της καταγγελίας που αφορούν τις αγορές που, κατά την προσφεύγουσα, εθίγησαν από τις επίμαχες ενισχύσεις. Η επιχειρηματολογία, όμως, αυτή αφορά τη νομιμότητα της θέσεως που έλαβε η Επιτροπή και είναι αλυσιτελής κατά την εξέταση του ζητήματος της λήψεως ή όχι, εκ μέρους της Επιτροπής, θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 232 ΕΚ.

91 Όσον αφορά τον ισχυρισμό που προβλήθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, σύμφωνα με τον οποίο τα έγγραφα της 5ης Ιουνίου 2000 και της 22ας Νοεμβρίου 2000 δεν προέρχονταν από το σώμα των επιτρόπων, πρέπει να επισημανθεί ότι τα έγγραφα αυτά δεν περιλαμβάνουν καμία επιφύλαξη από την οποία μπορεί να συναχθεί ότι εξέφραζαν αποκλειστικά την άποψη του συντάκτη τους, τον προϊστάμενο της διευθύνσεως — Κρατικές ενισχύσεις ΙΙ της Γενικής Διευθύνσεως Ανταγωνισμού, και ότι δεν δέσμευαν την Επιτροπή. Συνεπώς, πρέπει να θεωρηθεί ότι τα ως άνω έγγραφα εκφράζουν τη θέση της Επιτροπής [βλ., υπό την έννοια αυτή, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Geelhoed της 8ης Μαρτίου 2003 στην υπόθεση C-170/02 P, Schlüsselverlag J. S. Moser κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2003, σ. I-9889, I-9892, σκέψη 48)].

92 Κατόπιν των ανωτέρω, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι, κατά τον χρόνο ασκήσεως της υπό κρίση προσφυγής κατά παραλείψεως, η Επιτροπή είχε λάβει θέση κατά την έννοια του άρθρου 232 ΕΚ επί της καταγγελίας που υπέβαλε η προσφεύγουσα τον Μάιο του 1999 και επί των οχλήσεων που απηύθυνε διαδοχικά στην Επιτροπή στις 8 Μαρτίου 2000 και στις 27 Σεπτεμβρίου 2000. Συνεπώς, η προσφεύγουσα δεν είχε πλέον συμφέρον να ζητήσει τη διαπίστωση παραλείψεως, εφόσον αυτή είχε παύσει να υφίσταται. Πράγματι, μια απόφαση του Πρωτοδικείου η

οποία, σε μια τέτοια περίπτωση, θα διαπίστωνε την παράλειψη του οργάνου, δεν θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 233, πρώτο εδάφιο, ΕΚ εκτελεστικά μέτρα (απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Ιανουαρίου 2000, Τ-194/97 και Τ-83/98, Branco κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-69, σκέψεις 57 και 58).

93 Δεδομένου ότι οι προϋποθέσεις του παραδεκτού μιας προσφυγής είναι δημοσίας τάξεως, η προσφυγή πρέπει, για τους λόγους αυτούς, να κηρυχθεί απαράδεκτη, παρά το γεγονός ότι ο λόγος απαραδέκτου που αντλείται από τον ισχυρισμό ότι η Επιτροπή είχε λάβει θέση πριν από της κατάθεση της προσφυγής προβλήθηκε μόνο από το παρεμβαίνον (βλ., κατ' αναλογία, διατάξεις του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, Τ-100/94, Μιχαηλίδης κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-3115, σκέψη 49, και της 25ης Οκτωβρίου 2001, Τ-354/00, Métropole Télévision — M6 κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-3177, σκέψη 27).

Επί των δικαστικών εξόδων

94 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα ηττήθηκε, πρέπει, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της Επιτροπής, να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

95 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο παρεμβαίνων φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή ως απαράδεκτη.

2) Η προσφεύγουσα φέρει τα δικαστικά έξοδα.

3) Το παρεμβαίνον φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα.

Lenaerts Lindh Azizi

Cooke Jaeger

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 30 Σεπτεμβρίου 2003.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

H. Jung K. Lenaerts